

Διδακτική πρόταση 1:¹ Τι σκέφτονταν οι άνθρωποι της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο;

Ερωτήματα-κλειδιά:

- Τι απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο;²
- Πώς εξέφραζαν αυτά που τους απασχολούσαν;

Σύνδεση με το προηγούμενο μάθημα

Στο προηγούμενο μάθημα «Πώς περνούσαν τη μέρα τους οι άνθρωποι της Γεωμετρικής Εποχής» τα παιδιά ερεύνησαν πηγές και εντόπισαν πληροφορίες για την καθημερινή ζωή των ανθρώπων, το φαγητό, την ενδυμασία, τις ασχολίες τους στην Κύπρο και σε άλλες περιοχές της γης. Στο σημερινό μάθημα, αξιοποιώντας και ευρήματα που μελέτησαν στην προηγούμενη ενότητα, τα παιδιά συνεχίζουν να διερευνούν τις ιδέες και τις πεποιθήσεις των ανθρώπων της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο.

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναμένεται να:

- επιλέγουν τις πηγές που προσφέρουν τεκμήρια για το συγκεκριμένο ερώτημα «Τι απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο;» (δεξιότητες).
- κάνουν υποθέσεις σχετικά με τις ιδέες και ανησυχίες των ανθρώπων της Γεωμετρικής Εποχής (γνώση περιεχομένου).
- χρησιμοποιήσουν τις έννοιες «εύρημα», «τεκμήριο», «πηγή», «αναπαράσταση», «ερμηνεία» (έννοιες περιεχομένου) καθώς και λεξιλόγιο διαβαθμισμένης βεβαιότητας
- αναστοχαστούν σε σχέση με τις διάφορες ερμηνείες για την ίδια πηγή –εύρημα (επιστημολογική κατανόηση)
- αναστοχαστούν για τη δυνατότητα διατύπωσης υποθέσεων για το παρελθόν σε περιπτώσεις που υπάρχει έλλειψη υλικών τεκμηρίων (επιστημολογικές έννοιες).
- κάνουν νέες υποθέσεις ή/και να αναθεωρήσουν τις αρχικές τους υποθέσεις για το τι απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής με τη βοήθεια νέων πηγών (κείμενα-ερμηνείες αρχαιολόγων) (γνώση περιεχομένου).
- αναγνωρίσουν τη σημασία του ιστορικού συγκειμένου στη διατύπωση υποθέσεων (επιστημολογικές έννοιες)
- εκφράσουν και να συζητήσουν τα συμπεράσματά τους χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο (δεξιότητες).

¹ Ευχαριστίες για την επιστημονική καθοδήγηση στον Δρα Ευστάθιο Ράππου, Αρχαιολόγο, Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, καθώς και στον Πάνο Χριστοδούλου, Επισκέπτη καθηγητή στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου για τα σχόλια. Ευχαριστίες επίσης στον Λούκα Περικλέους, Επιστημονικό Συνεργάτη, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου και τις φοιτήτριες στο μάθημά του *ΕΠΑ390 Διδακτική της Ιστορίας*: Μαριάννα Χρυσοστόμου και Χριστίνα Θεμιστοκλέους για τα σχόλια σε προσχέδιο των διδακτικών προτάσεων.

² Τα ερωτήματα-κλειδιά τοποθετούνται σε περίοπτη θέση, ώστε να αποτελούν κεντρικό άξονα και σημείο αναφοράς καθ' όλη τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας.

Διδακτικό και μαθησιακό υλικό

- Αναρτημένο λεξιλόγιο διαβαθμισμένης βεβαιότητας σε καρτέλες: αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι..., ίσως, μάλλον, πιθανόν, πιθανότατα, όλες οι ενδείξεις δείχνουν ότι..., σίγουρα, σύμφωνα με....
- Ατομική πλαστικοποιημένη καρτέλα (μικρός πίνακας), μαρκαδόροι νερού και σφουγγαράκι.
- Μεγάλες ρίγες/χάρακες ή μέτρο μέτρησης
- Χάρτης της Κύπρου
- Χάρτης της Κύπρου με τις πόλεις- βασιλεία της Γεωμετρικής εποχής
- Φύλλο Εργασίας με φωτογραφίες ευρημάτων «Τι μας λένε τα ευρήματα για το τι απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο;»
- Φύλλο με κείμενα-ερμηνείες των αρχαιολόγων για τα ευρήματα
- Σχολικό βιβλίο *Ο άνθρωπος και η Ιστορία του. Από την Κυπρογεωμετρική μέχρι την Ελληνιστική Εποχή, Δ΄ τάξης (Βιβλίο Μαθητή)*, Έκδοση ΥΑΠ, ΥΠΠ Κύπρου, σ. 22-25.
- Κάρτες Εργασίας *Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από τη Γεωμετρική Εποχή μέχρι σήμερα;* «Τι σκεφτόμαστε;» σ. 16- 19.
- Φάκελος επιτευγμάτων

Προετοιμασία

- Με βάση το ερώτημα «**Τι απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο;**» ανακρίνουμε όλα τα κείμενα και ευρήματα που έχουμε μελετήσει στα προηγούμενα μαθήματα και αυτά που θα μελετήσουμε στο σημερινό μάθημα, προσπαθώντας να τα δούμε μέσα από διάφορες οπτικές, π.χ.:
 - Τι να σκεφτόταν και τι να πίστευε το πρόσωπο που έφτιαξε το αντικείμενο;
 - Τι να σκεφτόταν και τι να πίστευε το/α πρόσωπο/α για το οποίο φτιάχτηκε το αντικείμενο;
 - Τι μας λένε οι αναπαραστάσεις στο αντικείμενο ή η διακόσμηση του για το τι να σκεφτόταν και τι να πίστευε το πρόσωπο που το έφτιαξε; Τι να σκέφτονταν και τι να πίστευαν οι άνθρωποι για τους οποίους φτιάχτηκε;
 - Τι να σκέφτονταν οι άνθρωποι που απεικονίζονται στις αναπαραστάσεις;
- Μπορούμε να αφιερώσουμε περισσότερο χρόνο στη συζήτηση, αν κόψουμε από πριν τα κείμενα-ερμηνείες των αρχαιολόγων για τα ευρήματα και τα τοποθετήσουμε κομμένα σε φάκελο για κάθε παιδί.

Δραστηριότητα Προσανατολισμού

«Τι σκέφτονται οι άνθρωποι σήμερα; Τι τους απασχολεί; Τι τους ενδιαφέρει; Τι τους νοιάζει; Τι τους ανησυχεί;» Τα παιδιά είτε προφορικά είτε σημειώνοντας λέξεις και φράσεις πάνω στις ατομικές πλαστικοποιημένες καρτέλες τους μοιράζονται στην ολομέλεια τις απόψεις τους. Πιθανότατα τα παιδιά, όπως και στα μαθήματα των Επισκοπήσεων, να αναφερθούν σε καθημερινές ασχολίες, όπως, π.χ. τα ψώνια, το σπίτι τους, η δουλειά, αλλά ίσως και σε πιο γενικά θέματα που απασχολούν τους ανθρώπους, όπως η ανεργία, ο πόλεμος, η προστασία του περιβάλλοντος, η πίστη στο θεό, η ζωή και ο θάνατος, η μελέτη του κόσμου μέσα από τις διάφορες επιστήμες.

Στη συνέχεια, εστιάζουμε την προσοχή μας στο ερώτημα; «Τι απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο;». Τα παιδιά ανακαλούν πληροφορίες που θυμούνται από τις Επισκοπήσεις, ή τα όσα έμαθαν μέσα από τις θεματικές που προηγήθηκαν, σημειώνουν λέξεις ή φράσεις στην ατομική πλαστικοποιημένη καρτέλα και

ακολουθώντας παρουσιάζουν τις απαντήσεις τους. Η ανάγκη να ανακρίνουμε περισσότερες πηγές γεννιέται.

Δραστηριότητα 1: Τι μαθαίνουμε από τα ευρήματα για το τι απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο; Η δική μου ερμηνεία

Με τη βοήθεια του Φύλλου «Τι μας λένε τα ευρήματα για το τι απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο;» τα παιδιά εξετάζουν διάφορα ευρήματα της Γεωμετρικής Εποχής που βρέθηκαν από τους αρχαιολόγους κατά τις ανασκαφές σε διάφορες περιοχές της Κύπρου. Είναι σημαντικό σε αυτή τη δραστηριότητα να τονιστεί η σημασία του ιστορικού συγκειμένου: ο τρόπος που οργανώνονται οι διδακτικές προτάσεις με τις πολλές πληροφορίες που έχουν πάρει ήδη τα παιδιά από τα προηγούμενα μαθήματα για την με-tακίνηση και την καθημερινή ζωή προσφέρεται για μια τέτοια προσέγγιση.

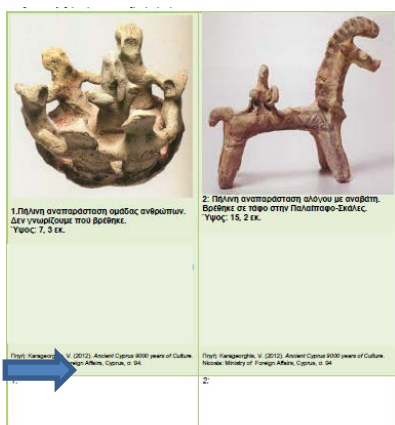
Στην αρχή, το κάθε παιδί παρατηρεί από μόνο του όλες τις πηγές που υπάρχουν στο Φύλλο Εργασίας και, χρησιμοποιώντας το λεξιλόγιο διαβαθμισμένης βεβαιότητας, **σκέφτεται** πρώτα **ατομικά** τι θα σημειώσει κάτω από κάθε εύρημα, δίπλα από τον αριθμό. Περνούμε και ακούμε τις σκέψεις του κάθε παιδιού, ενθαρρύνουμε και στηρίζουμε, ανάλογα με τις ανάγκες και τις επισημάνσεις του. Ανάλογα με το τι θα μας αναφέρει το κάθε παιδί, προσπαθούμε να το προκαλέσουμε να εξετάσει το εύρημα από διάφορες οπτικές:

- Από όλα τα ευρήματα που έχουμε ανακρίνει τόσο στο σημερινό όσο και στα προηγούμενα μαθήματα, **ποια θέματα φαίνεται να απασχολούσαν τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής; Από πού το υποθέτουμε αυτό;**

Κατόπιν, τα παιδιά εργάζονται σε **ζευγάρια** και με τη βοήθεια της ρίγας/χάρακα υπολογίζουν το μέγεθος του κάθε ευρήματος, εντοπίζοντας στον χάρτη της Κύπρου την περιοχή όπου βρέθηκε.

Στη συνέχεια, συζητούμε στην ολομέλεια:

- Πώς αυτά που γνωρίζουμε ήδη από τα άλλα μαθήματα για τη Γεωμετρική Εποχή μπορούν να μας βοηθήσουν να κάνουμε καλύτερες υποθέσεις **για τα θέματα που απασχολούσαν τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής;**

Έχοντας ενθαρρύνει τα παιδιά να μεταφέρουν τα όσα έχουν γνωρίσει μέχρι τώρα για τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στο συγκεκριμένο μάθημα, επικεντρωνόμαστε στο κεντρικό ερώτημα. Τα παιδιά και πάλι σε ζευγάρια μοιράζονται στις σκέψεις τους, συζητούν τυχόν νέες οπτικές και συναποφασίζουν τι θα σημειώσουν το καθένα στο Φύλλο Εργασίας «Τι μας λένε τα ευρήματα για το τι απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο;».

Στην **ολομέλεια της τάξης**, τα ζευγάρια των παιδιών με τη σειρά παρουσιάζουν τις σημειώσεις τους και μοιράζονται τις παρατηρήσεις, αλλά και τις υποθέσεις τους για κάθε εύρημα. Συζητούμε τις περιπτώσεις εκείνες που προσφέρουν κάτι διαφορετικό ως παρατήρηση ή υπόθεση - το κάθε ζευγάρι επιχειρηματολογεί για να στηρίξει τη θέση του, η οποία μπορεί να συμφωνεί ή να διαφωνεί με τη θέση των άλλων ζευγαριών.

Δραστηριότητα 2: Τι παρατηρούμε στις ερμηνείες των αρχαιολόγων; Ας αντιστοιχίσουμε ευρήματα με κείμενα-ερμηνείες των αρχαιολόγων.

Αφού έχουμε συζητήσει και παρουσιάσει τα συμπεράσματά μας με βάση τις εικόνες των ευρημάτων, το κάθε παιδί παίρνει το Φύλλο Εργασίας με τα κείμενα-ερμηνείες των αρχαιολόγων και αναλαμβάνει να κόψει και να ενώσει τις εικόνες των ευρημάτων με τα συγκεκριμένα κείμενα -ερμηνείες:³ «*Τα κείμενα αυτά, αποτελούν ερμηνείες αρχαιολόγων. Ας αντιστοιχίσουμε εικόνες και κείμενα για να δούμε πώς έχουν ερμηνεύσει οι αρχαιολόγοι αυτά τα ίδια ευρήματα.*». Το κάθε παιδί συνεργάζεται με το διπλανό ή τη διπλανή του για να αντιστοιχίσει τις εικόνες με τα κείμενα-ερμηνείες. Περνούμε από κάθε ζευγάρι παιδιών και βοηθούμε να γίνει η αντιστοίχιση με γρήγορους ρυθμούς.

Στην ολομέλεια, το κάθε ζευγάρι παρουσιάζει τις παρατηρήσεις του. Επικεντρωνόμαστε στον τρόπο που οι αρχαιολόγοι ερμήνευσαν τα ευρήματα, με τα παιδιά να εντοπίζουν το λεξιλόγιο διαβαθμισμένης βεβαιότητας σε πολλές από τις περιγραφές των αρχαιολόγων.

Όπως και στη Διδακτική 1 της Καθημερινής Ζωής, στόχος μας δεν είναι τα παιδιά να δεχτούν τις ερμηνείες των αρχαιολόγων ως τελικές «απαντήσεις», αλλά να τις συζητήσουν ως άλλες ερμηνείες, να εντοπίσουν τυχόν νέες οπτικές ή σημεία τα οποία τα ίδια δεν είχαν εντοπίσει, π.χ. πώς είμαστε απόλυτα σίγουροι ότι το σπαθί είναι σκόπιμα λυγισμένο ή ότι το αγγείο χρησιμοποιούνταν σε τελετές; Παράλληλα, στόχος μας είναι να αντιληφθούν τα παιδιά τη διαδικασία της ιστορικής αναζήτησης, η ουσία της οποίας είναι ουσιαστικά ο εντοπισμός τεκμηρίων για την απάντηση ερωτημάτων, σε αυτή την περίπτωση «Τι μαθαίνουμε από τα ευρήματα για το απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο;».

Με αφορμή κάποια κείμενα-ερμηνείες, όπως π.χ. ότι «το σπαθί είναι σκόπιμα λυγισμένο» ή ότι «το αγγείο χρησιμοποιείται σε τελετές», συζητούμε επίσης με τα παιδιά γιατί έχουν βαρύτητα οι περιγραφές των αρχαιολόγων. Αυτή η συζήτηση είναι σημαντική, γιατί βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν το που στηρίζεται η εγκυρότητα της γνώσης που παράγεται από την επιστήμη της Ιστορίας:

- Πώς άραγε έχουν καταλήξει σε αυτές τις ερμηνείες οι αρχαιολόγοι;
- Τι κάνει άραγε τις ερμηνείες των αρχαιολόγων καλύτερες από τις δικές μας;
 - *Μήπως έχουν ανακρίνει πολλά άλλα ευρήματα σε ιερά και τάφους και έχουν παράλληλα διαβάσει πολλές άλλες γραπτές πηγές που αναφέρονται σε τέτοιες συνήθειες (π.χ. όπως της πηγές ιστορικών που έζησαν σε μεταγενέστερες εποχές, αλλά έγραψαν για τη Γεωμετρική Εποχή, που γνωρίσαμε στο μάθημα της μετακίνησης);*

Στη συνέχεια, αξιοποιούμε τα κείμενα-ερμηνείες των αρχαιολόγων ως πηγές πληροφοριών, τα οποία σε συνδυασμό με τις φωτογραφίες μας δίνουν νέα στοιχεία για τις ιδέες και πεποιθήσεις των ανθρώπων, π.χ. «Τι άλλο μας λένε τα κείμενα-ερμηνείες για το εύρημα 4, 9, 10 για το τι πιθανότατα να απασχολούσε τους ανθρώπους της Γεωμετρικής Εποχής; Τι να σκέφτονταν και να πίστευαν οι άνθρωποι εκείνης της εποχής στην Κύπρο;». **Τα παιδιά αναμένεται να εντοπίσουν την επιρροή και την ανταλλαγή ιδεών στην τέχνη (αγγειοπλαστική, μεταλλουργία) και θρησκεία, ή ακόμα και την πιθανή ανάγκη για τερματισμό σε κάποια φάση της ζωής της ενασχόλησης με στρατιωτικά ή πολεμικά θέματα («σκότωμα σπαθιού»).**

³ Μπορούμε να αφιερώσουμε περισσότερο χρόνο στη συζήτηση, αν εμείς οι εκπαιδευτικοί κόψουμε από πριν τα κείμενα-ερμηνείες των αρχαιολόγων για τα ευρήματα και τα τοποθετήσουμε κομμένα σε φάκελο για κάθε παιδί.

<p>4.</p> 	<p>Το πήλινο αντικείμενο, σε σχήμα πολεμικού πλοίου, είναι διακοσμημένο με γεωμετρικά σχέδια. Ο τεχνίτης πιθανότατα μιμείται τα πλοία που χρησιμοποιήσαν οι Αχαιοί για να μετακινηθούν από το Αιγαίο και να εγκατασταθούν στην Κύπρο και σε άλλες περιοχές.</p>
<p>9.</p> 	<p>Οι Κύπριοι τεχνίτες γνώριζαν από το τέλος της Εποχής του Χαλκού πώς να φτιάχνουν διάφορα αντικείμενα από σίδηρο. Κατά τη Γεωμετρική όμως Εποχή, οι Κύπριοι βρήκαν τον τρόπο να κάνουν το σίδηρο ακόμα πιο σκληρό και ανθεκτικό. Μερικοί Αχαιοί άποικοι, έμαθαν αυτή την τεχνική από τους Κύπριους και την έκαναν γνωστή και στις περιοχές του Αιγαίου. Το μικρότερο σπαθί είχε λαβή από ελεφαντόδοντο. Το μεγαλύτερο σπαθί είναι σκοτόπιμα λυγισμένο («σκοτωμένο») για να μην ξαναχρησιμοποιηθεί.</p>
<p>10.</p> 	<p>Τα αγαλματίδια που δείχνουν γυναίκες με υψωμένα χέρια δημιουργήθηκαν πρώτα στην περιοχή του Αιγαίου. Στη συνέχεια, φτιάχνονταν και στην Κρήτη. Άνθρωποι, που μετακινήθηκαν από την Κρήτη στην Κύπρο, τα έφεραν μαζί τους. Στην Κύπρο, αυτή η γυναικεία μορφή πιθανότατα να παρίστανε τη θεά της γονιμότητας και της ευφορίας, ή να δινόταν ως αφιέρωμα σε αυτήν.</p>

Δραστηριότητα 3: Τι μας λένε τα ευρήματα για τον τρόπο που οι άνθρωποι της Γεωμετρικής Εποχής εξέφραζαν αυτά που τους απασχολούσαν;

Τα παιδιά παρατηρούν εκ νέου τις φωτογραφίες των ευρημάτων και αναφέρουν ή/και σημειώνουν δεξιά και αριστερά από κάθε φωτογραφία τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι της Γεωμετρικής Εποχής εξέφραζαν αυτά που τους απασχολούσαν. Κάποιες ενδεικτικές απαντήσεις που ίσως σημειώσουν ή αναφέρουν τα παιδιά:

Πιθανότατα τα παιδιά να εντοπίσουν διάφορα σημεία, π.χ. ότι οι άνθρωποι της Γεωμετρικής Εποχής εξέφραζαν αυτά που τους απασχολούσαν:

- μέσα από τη δημιουργία πήλινων, χρυσών, σιδερένιων αντικειμένων
 - φτιάχνοντας μικρά πήλινα αγάλματα για διάφορα θέματα της καθημερινής ζωής ή της θρησκείας που τους απασχολούσαν (π.χ. γυναίκες να μεταφέρουν νερό, ιερείς που μετακινούνταν πάνω σε άλογα, χορευτές)
 - ζωγραφίζοντας σε πήλινα αγγεία αναπαραστάσεις ανθρώπων και ζώα σε διάφορες σκηνές (π.χ. ανθρώπους να εξημερώνουν ταύρους) ή σκηνές από μύθους
 - φτιάχνοντας λατρευτικά αγγεία από πήλο τα οποία χρησιμοποιούσαν σε τελετές
 - φτιάχνοντας μικρά πήλινα αγάλματα για τις θεότητες στις οποίες πιθανόν να πίστευαν
 - φτιάχνοντας αντικείμενα από χρυσό και σχεδιάζοντας πάνω σε αυτά διάφορες μορφές
 - φτιάχνοντας κοσμήματα από χρυσό σε διάφορα σχήματα
 - φτιάχνοντας όπλα (σιδερένια σπαθιά) και «σκοτώνοντάς τα» για να μην ξαναχρησιμοποιηθούν, κ.ά.
- τοποθετώντας σε τάφους διάφορα αντικείμενα, μικρού ή μεγάλου μεγέθους, μικρής ή μεγάλης αξίας (π.χ. σπαθιά, μπανιέρα, χρυσά αντικείμενα)
- μέσα από το χορό και τη μουσική, κ.ά.

Ανακεφαλαίωση-Επαναφορά

Επανερχόμαστε στα ερωτήματα-κλειδιά: «Τι σκέφτονταν και τι πίστευαν οι άνθρωποι της Γεωμετρικής Εποχής στην Κύπρο; Πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους;» και το κάθε παιδί:

- αναφέρει στην ατομική του καρτέλα 2 πράγματα που έχει εντοπίσει το σημερινό μάθημα για το κάθε ένα από τα ερωτήματα αυτά.
- συμπληρώνει τις Κάρτες Εργασίας Τι αλλάζει και τι μένει το ίδιο από τη Γεωμετρική Εποχή μέχρι σήμερα; σ. 16-19 με νέα στοιχεία που ανακάλυψε στο σημερινό μάθημα και θεωρεί ότι είναι σημαντικά ή ενδιαφέροντα.

Αποστολή για το σπίτι

Τα παιδιά παίρνουν στο σπίτι τα σχολικά βιβλία με αποστολή να εντοπίσουν σε αυτό άλλες πηγές της Γεωμετρικής Εποχής, οι οποίες δίνουν τεκμήρια για τα υπό διερεύνηση ερωτήματα του σημερινού μας μαθήματος. Το κάθε παιδί τοποθετεί τον αυτοσχέδιο σελιδοδείκτη του σε συγκεκριμένες σελίδες από το:

- Σχολικό βιβλίο *Ο άνθρωπος και η Ιστορία του. Από την Κυπρογεωμετρική μέχρι την Ελληνιστική Εποχή, Δ΄ τάξης (Βιβλίο Μαθητή)*, Έκδοση ΥΑΠ, ΥΠΠ Κύπρου, σ. 22-25.

Αναστοχασμός παιδιού:

Το κάθε παιδί επιλέγει να απαντήσει σε μια ή περισσότερες ερωτήσεις:⁴

- Τι μου άρεσε πιο πολύ ή μου έκανε εντύπωση από αυτά που κάναμε σήμερα;
- Άλλαξαν οι ιδέες/γνώσεις μου με το σημερινό μάθημα; Γιατί;
- Συνεργάστηκα/συζήτησα αποτελεσματικά με άλλα παιδιά;
- Τηρήθηκαν οι αρχές του αμοιβαίου σεβασμού στον διάλογο;
- Πώς θα με βοηθήσουν αυτά που έμαθα σήμερα στην καθημερινή μου ζωή;
- Τι άλλο θέλω να μάθω; Τι θα ήθελα να εισηγηθώ στη/στον δασκάλα/ό μου;

Αναστοχασμός εκπαιδευτικού

- Πότε συμμετείχαν πιο ενεργά τα παιδιά;
- Τι πέτυχε κατά την άποψή μου; Τι δεν «δούλεψε» και γιατί;
- Ποιες περιοχές χρειάζονται βελτίωση; Πώς θα μπορούσαν να γίνουν;

Αξιολόγηση

Συντρέχουσα αξιολόγηση γίνεται κατά τη διάρκεια του μαθήματος μέσα από τις δραστηριότητες που εκτελούν τα παιδιά στις ομάδες τους και στην ολομέλεια της τάξης και τελική αξιολόγηση γίνεται με τη δραστηριότητα ανακεφαλαίωσης και επαναφοράς των κύριων σημείων.

Στο επόμενο μάθημα

Αξιοποιούμε τα αποτελέσματα της αξιολόγησης για τη συζήτηση ορισμένων σημείων και την παροχή βοήθειας εκεί που χρειάζεται. Συνδέουμε το επόμενο μάθημα με την Αποστολή 1 και τα κύρια σημεία της πρώτης διδακτικής πρότασης για το «Τι σκέφτονταν οι άνθρωποι της Γεωμετρικής Εποχής και πώς εξέφραζαν τις ιδέες τους».

⁴ Ο τρόπος με τον οποίο θα γίνεται ο αναστοχασμός των παιδιών μπορεί να συναποφασιστεί στην ολομέλεια της τάξης και δύναται να διαφέρει από μάθημα σε μάθημα. Για παράδειγμα, τα παιδιά μπορεί να επιλέξουν να προχωρήσουν στον αναστοχασμό: είτε γραπτά στην ατομική τους καρτέλα· είτε ανώνυμα ή επώνυμα σε ένα κομμάτι χαρτί που θα καταθέτουν σε ένα ειδικό κουτί που θα ανοίγει ο/η δάσκαλος/α μετά το τέλος του μαθήματος· είτε ακόμα και προφορικά.